

Visita al Monestir de Sant Miquel dels Reis

Lloc: Solar de davant del Monestir

Dia: Dissabte, 26 de gener de 2002

Hora: 10:00

Ponz en el seu *Viage de España* deia, en referir-se a aquest edifici de l'antiga partida de Rascanya —actual barri dels Orriols—: *“La fábrica de este monasterio es de las más acreditadas que hay en el reino de Valencia, y se puede poner entre las buenas de España...”*. Efectivament, el recinte jerònim continua essent encara una de les construccions més valuoses dins del panorama artístic valencià, ja que comprén amplis capítols de l'arquitectura i escultura dels segles XVI, XVII i XVIII.

Amb Sant Miquel dels Reis els ducs de Calàbria volgueren edificar un nou monestir i panteó dignes de la reialesa en el solar que ocupava un antic i menut cenobi cistercenc fundat l'any 1381. Voluntat que prompte realitzaren, no sense pledejar amb el monestir matriu de Santa Maria de Valldigna, ja que el 1544 varen canviar la titularitat sota l'advocació de sant Miquel i els sants Reis, a més d'establir-hi els monjos jerònims el 1546, any en què es feren les traces de mans d'Alonso de Covarrubias, aleshores supervisor de les obres reials i arquitecte de l'orde jerònima, i de Joan de Vidaña.

El projecte de Covarrubias mostrava, segons Orellana, una església més gran, dos claustres i una escala de doble tram per a comunicar les dependències. Malauradament, la idea no pogué concloure's per la lentitud dels treballs realitzats en un dels claustres, on començaren les obres, *“...fábrica [...] muy llena de labores, y molduras”* —segons el propi Ponz— la qual cosa fa pensar als especialistes en la seua primera adscripció al plateresc.

A la mort de Germana de Foix el 1536, el duc de Calàbria va casar-se en segones núpcies amb Mencía de Mendoza i es continuaren les obres fins a la mort del virrei l'any 1550. L'orde va rebre les heretats dels ducs però, curiosament, les obres quedaren paralitzades per motius econòmics.

Segons el pare Sigüenza, es va canviar la traça i la nova fàbrica adoptà certs paral·lelismes amb el Monestir de Sant Llorenç del Escorial, ja que els dos eren panteons egregis amb esglésies commemoratives, monestirs jerònims i excepcionals focus culturals (recordem la riquíssima biblioteca del duc, conservada en part per la Universitat de València). De fet, encara que desconeixem l'artífex que en aquest període es féu ressò del magisteri de Joan d'Herrera, cal suposar que poguera pertànyer a la mateixa orde. L'edifici adoptà un classicisme desornamentat en la seua església i en els dos claustres, un d'ells amb simetria axial.

L'obra nova començà pel claustre del migdia el 1578, transposició del claustre dels evangelistes escorialenc, de la mà del mestre d'obres Miquel Salvador. Joan d'Ambuesa, que apareix documentat el 1581, continuà el claustre, la biblioteca, l'escala i l'inici de l'església fins que el seu fill Pere d'Ambuesa i Joan Cambra prosseguiren la construcció i, potser, es finalitzà l'obra amb l'actuació de Martí d'Orinda vers 1645, qui pogué intervenir també en la façana, ja que presenta formulismes pareguts als utilitzats per aquest mestre a l'arxiprestal de Lliria.

El 1700 R. Capuz esculpí les figures de sant Miquel, sant Jerònim, santa Paula i l'àngel jovecell amb escuts, substituint els Reis Mags que havia creat per a la façana Esteve Andreu 1629.

Dues torres quadrades franquegen la façana del temple i quatre torres quadrades més, de menor altura, els extrems del recinte monàstic. L'església és de creu llatina amb volta de canó de pedra picada amb llunetes en els cinc trams i respon a la tipologia de capelles entre els contraforts. Al creuer s'alça una bella cúpula de mitja taronja amb teules blanques i blaves a l'extradós, semblant a la del Col·legi del Corpus Christi. L'interior del temple mostra un ampul·lós cor alt als peus, gegantines pilastres dòriques en cada tram, capritxosos dissenys a les portades de la capella major i del creuer. A la capella major se situa la cripta funerària i als costats d'ella els dos mausoleus blasonats i decorats amb jaspis, privats de les estàtues dels fundadors des de la invasió francesa. Encara es conserva el retaule major de marbre multicolor, obra del monjo jerònim Josep Cavaller concebuda a meitat del segle XVIII. Conservava també el monestir, segons l'il·lustrat Ponz, nombroses pintures de l'estil de Joanes, els Ribalta o Sariñena.

Arran de la desamortització, l'edifici fou subhastat i el seu propietari volgué enderrocar-lo. L'any 1856 fou asil i, des del 1859, va servir com a presó de dones i d'homes, a més de traster i centre d'ensenyament.

Ara, la seua restauració ens permet gaudir de nou d'un edifici singular.

Conveni de col·laboració amb *La Roda del Temps*

El proper mes de febrer es materialitzarà el conveni de col·laboració amb *La Roda del Temps*, aprovat per la passada Assemblea General del Centre, per mitjà del qual tots els socis del Centre adquireixen la condició de subscriptors d'aquesta revista d'estudis comarcals a partir del seu número 11 i el Centre hi disposa d'un quadern central per divulgar la seua activitat. D'aquesta manera totes dues entitats optimitzen esforços i poden assolir amb més eficàcia els seus objectius compartits.

Cinc itineraris per conèixer el patrimoni de Montcada

L'Ajuntament de Montcada ha editat una guia amb cinc itineraris pel terme amb l'objectiu de divulgar entre la població el ric patrimoni de què gaudeix: la Montcada Ibèrica (amb el jaciment arqueològic del Tos Pelat), la Montcada Romana (amb les vil·les del Pouaig i de les paretetes dels moros), la Montcada Medieval, la Montcada del botànic A.J. Cavanilles i la línia defensiva del Puig-Carasols (amb les trinxeres construïdes arran la guerra del 36 al camí de les Torres i la Pelosa).

Novetats bibliogràfiques

DD.AA., *Carta Poble de Massarojos. 750 anys. 1251-2001, Massarojos-València: Ajuntament de València, 2001, 112 pp.*

Colofó dels actes de commemoració del 750 aniversari de la Carta Poble de Massarojos que conté l'edició i estudi (a càrrec d'Enric Guinot, Vicent Pons i Manuel Vicent Febrer) de les cartes pobles atorgades a Massarojos el 1251 i el 1403.

IGNASI MANGUE ALFÉREZ, *Marxalenes: de alquería islámica a barrio de la ciudad de Valencia, València: Ajuntament de València, 2001, 253 pp.*

Edició en gran format i a tot color d'un complex estudi geogràfic i històric sobre aquest actual suburbi del cap i casal, realitzat arran de la inauguració del *Parc de Marxalenes* on sobreviuen, refuncionalitzats, els darrers vestigis del seu passat agrari.

PAU MARQUÉS BISQUERT, *La casa de la Sirena, Benicull del Xúquer: 7 i mig, 2001, 62 pp.*

Amb una fort sabor de rondalla popular ens arriba aquesta narració adreçada al públic infantil i juvenil de l'escriptor d'Alfara Pau Marqués. L'alqueria senyorial ubicada en el terme d'Alfara tocant el nucli urbà de Benifaraig, i la sirena de l'escut nobiliari que li dona nom són el motiu principal de la història.

CARMEN PINEDO HERRERO, *Quatre artistes de Meliana. Una generació, Meliana: Institut Municipal de Cultura de Meliana, 2001, 235 pp.*

Estudi profusament il·lustrat dedicat a la vida i l'obra de quatre artistes melianencs nascut a les acaballes del segle XIX: els escultors Francesc Coret Bayarri, Juli Benlloch Casares i Josep Maria Rausell Montañana i el pintor Rafael Cardells Camarlench.

JOSEP VICENT FRECHINA, *El paisatge seductor. L'Horta com a motiu poètic. Antologia (1881-2001), Puçol: L'Aljama, 2001, 129 pp.*

Recorregut pels darrers cent anys de poesia valenciana (des de Llorente i els seus epígons de Lo Rat Penat fins les darreres fornades de poetes joves, passant per les generacions renovadores de 1909, 1930 i la posguerra i la grandiosa excepció d'Estellés) que ha estat protagonitzada en bona part per la presència recurrent de l'horta, adés com a motiu fonamental dels versos, adés com a paisatge contextualitzador del poema.

Aquest butlletí es publicarà trimestralment. Pròxima eixida: març 2002. Si voleu incloure-hi qualsevol informació que vulgueu fer arribar als socis l'heu de trametre a Progrés, 4, 46560 Massalfassar, o a frechina@yahoo.com abans de l'1 d'aqueix mes.

Per qualsevol dubte o informació addicional podeu adreçar-vos al telèfon: 96 140 24 79 (Josep Vicent Frechina).